

Digiturvakompassin vieraana turvallisuusvaikuttaja, työelämäprofessori Jarno Limnell

Hei! Olen Tuija Kuusisto. Toimin valtiovarainministeriössä tietohallintoneuvoksena.

Ja minä olen Kimmo Rousku. Toimin Digi- ja väestötietovirastossa eli DVV:ssä VAHTI-pääsihteerinä.

Tuija Kuusisto:

Kimmon kanssa me molemmat tahdomme edistää julkisen hallinnon digiturvallisuutta ja sitä kautta luottamusta yhteiskunnassa ja Suomen kilpailukykyä.

Tässä Digiturvakompassi-sarjassa tapaamme julkisessa hallinnossa vaikuttavia henkilöitä.

Mitä on turvallisuus digimaailmassa? Mihin suuntaan digiturvaa pitäisi kehittää? Tässä joitakin kysymyksiä yhdessä pohdittaviksi.

Kimmo Rousku:

Ai, siis mikä ihmeen digiturva? Digitaalisen turvallisuuden avulla huolehditaan riskienhallinnasta sekä toiminnan jatkuvuudesta, tietoturvasta ja tietosuojasta sekä edistetään kyberturvallisuutta. Digiturva huolehtii meidän kaikkien tarvitsemien digipalvelujen toimivuudesta ja isona kokonaisuutena myös koko Suomen kyvystä selvitä erilaisista digimaailman häiriöstä ja hyökkäyksistä.

Tuija Kuusisto:

Tänään meillä on erikoisteemana digiturva pandemian aikana. Vieraamme on työelämäprofessori Jarno Limnell Aalto-yliopistosta.

Hyvää iltapäivää, Jarno ja tervetuloa podcastiimme!

Jarno Limnell:

Kiitos paljon kutsusta, Tuija ja Kimmo! Ja hyvää iltapäivää!

[Musiikkia]

Tuija Kuusisto:

Jarno, olet keskeinen turvallisuusvaikuttaja Suomessa ja myös kansainvälisesti. Mitkä asiat digimaailman turvallisuudessa korostuvat näin koronaviruspandemian aikana?

Jarno Limnell:

Tämä on erittäin hyvä ja ajankohtainen kysymys. Nostaisin kaksi asiaa esille.

Ensinnäkin, kun nyt puhutaan koronapandemiasta, niin samanaikaisesti me puhumme informaatiopandemiasta eli infoepidemiasta. Tarkoittaa siis sitä, että tällä hetkellä on hyvin paljon koronavirukseen, epidemiaan liittyvää tietoa tarjolla. Ihmisten tiedonjano on hyvin merkittävä, kun haetaan uusia ohjeita. Halutaan seurata tilannetta.

Ja tähän infoepidemiaan, niin siihen liittyy paljon myöskin virheellistä tietoa. Ja tämän informaatiotulvan keskellä nyt oleminen, oikean tiedon löytäminen. Se, että ei välitä vale uutisia. Ja kykenee ikään kuin muodostamaan - itse kukin meistä - oikeanlaisen tilannekuvan. Niin, kyllä tämä, niin kuin medialukutaito ja oikeiden lähteiden löytäminen ja sen mukaisesti toimiminen, niin se on nyt tässä hetkessä kyllä hyvin keskeistä.

No, toinen asia liittyy hyvin vahvasti myös tähän, nimenomaan digitaaliseen turvallisuuteen. Jos nyt katsotaan viimeistä paria viikkoa, vaikka meillä täällä Suomessa, niin kyllähän me olemme ottaneet melkoisia digiloikkia eteenpäin, nyt oikeastaan pakon sanelemana. Yhä useampi meistä tekee etätöitä. Yhä enemmän pidetään yhteyttä eri tavoin ystäviin ja muihin ihmisiin nimenomaan digitaalilla välineillä.

Ja yksi asia tietysti: tämän tiedon hakeminen. Ja tällöin voi kyllä sanoa, että digitaalisen toimintaympäristön turvallisuusasiat ovat nyt ajankohtaisia ja tärkeämpiä kuin koskaan aikaisemmin. Ja nyt oikeastaan päästään tietyllä tavalla testaamaan koko yhteiskunnan, meidän organisaatioiden ja myöskin yritysten sekä yksittäisten ihmisten digiturvallisuuden tasoa. Ja toisaalta tämä on nyt ehkä se viimeinen hetki laittaa sitten ne perusasiat kuntoon.

Tuija Kuusisto:

Mitäs jos mennään tähän sun ensimmäiseen aiheeseen eli tähän, niin kuin tavallaan valheelliseen tietoon. Niin mitä tietolähteitä itse pidät luotettavina?

Jarno Limnell:

No, kyllä minä luotan hyvin vahvasti meidän viranomaisten viestintään. Suomessa on onneksi - meille se on tietyllä tapaa itsestäänselvyys - mutta se ei ole itsestään selvä asia ollenkaan kaikissa yhteiskunnissa, että viranomaisiin voi luottaa. Ja täytyy sanoa, että olen kyllä ollut tyytyväinen siihen, miten meidän viranomaiset ovat aktiivisesti tiedottaneet, kertoneet toimintaohjeita. Ja sitten myöskin kertoneet sen rehellisesti - mikä minun mielestäni lisää luottamusta - että mitä aina ei tiedetä. Ja mitä asiaa ollaan tällä hetkellä selvittämässä ja kerrotaan sitten myöhemmin. Eli kyllä viranomaislähteet on yksi keskeinen asia ja lähde, mitä minä seuraan. Tietysti oman kotikaupunkini verkkosivuja, niiden tiedottamista seuraan.

Ja kyllä nämä ovat niitä aikoja, jolloin laadukkaan tiedonvälityksen - eli puhun nyt nimenomainen mediasta, journalismista - niin, arvo on hyvinkin korkea. Niin kyllä silloin esimerkiksi Yleisradio ja muut luotettavat medialähteet ovat niitä, joita itsekin tässä vahvasti seuraan.

Kimmo Rousku:

Nostit esille tämän digiloikan, ja me ollaan nyt niin Suomessa kuin globaalisti muutamassa viikossa otettu käyttöön uudenlaisia palveluita. Toisaalta olemassa olevien palveluiden saavutettavuuden johdosta - tai sanotaan enemmänkin saatavuuden johdosta - jouduttu varmaan tekemään myös poikkeamia kenties normaali-ohjeisiin. Minkälaisena uhkana, toisaalta pakollisena mahdollisuutena tietysti näet tämän tyyppiset asiat organisaation näkökulmasta? Tai sitten miten loppukäyttäjän pitäisi tällaiset asiat pystyä ottamaan huomioon?

Jarno Limnell:

Niin, tuo on hyvä asia, Kimmo, että nostat tuon esille. Koska on aika nopeasti - niin kuin itsekin totesit... Tässä on jouduttu eri organisaatioissa ja yrityksissä nyt sopeutumaan uuteen tilanteeseen.

Ja kyllä, sellaista viestiä ja omaankin korvaan on kantautunut, että on jouduttu, ainakin joissain paikoissa, oikaisemaan näistä turvallisuuskäytännöistä. Niitä ei välttämättä ole valmisteltu riittävästi. Tai ei ole ollut riittävät ohjeistukset. Ja silloin esimerkiksi kaksivaiheinen tunnistus on jätetty nyt toteuttamatta. Ja totta kai, jos tällä tavalla toimitaan, niin se luo myöskin uusia uhkia ja uusia riskitekijöitä organisaatiolle ja yrityksille.

Mutta tämä on tietysti semmoinen asia, niin kuin Kimmo sinäkin olet monta kertaa sanonut, että riskienhallinta täällä digiturvallisuudessa, se on jatkuvaa toimintaa. Ja on jatkuvasti kyettävä arvioimaan yhtä lailla henkilöstön toimintatapoja, uhka- ja riskiympäristöä, sen kehittymistä. Ja ylipäänsä millä tavalla ohjeistuksia ja oikeita toimintatapoja kehitetään. Ja sekä nyt tämän poikkeustilan aikana on syytä riskienhallintaa kehittää entisestään. Kehittää viestintää, kehittää toimintaohjeita.

Mutta sitten viimeistään, kun tästä palaudutaan jossain vaiheessa normaalimpaan tilaan, niin kyllä minä sanoisin, että siinä vaiheessa kannattaa eri organisaatiossa tehdä sitten perusteellisempi, ikään kuin riskienhallintatarkastus. Että jos on jouduttu jossain oikaisemaan, viimeistään siinä vaiheessa laitetaan asiat sitten kuntoon.

Tuija Kuusisto:

Mitäs nyt kaikille meille, jotka ollaan tänne Suomi.fi -viesteihin kirjautettu, niin verottajalta tulikin viime viikolla viestiä. Ja Omaverosta löytyy jo viime vuoden verotusehdotus, jonka sai jo viikonloppuna itse asiassa korjata. Mutta mites nyt, jos kerran tällaisia ohituksia mahdollisesti tapahtuu niin... niin, onko nyt viranomaisten digipalvelut turvallisia? Ja pitäisikö tässä olla huolissaan niin kuin omien tietojen turvallisuudesta?

Jarno Limnell:

Kyllä minä, Tuija, viittaan nyt aika paljon siihen mihin aikaisemminkin. Eli kyllä minun mielestäni meidän pitää pystyä Suomessa luottamaan viranomaisten toimintaan. Ja myös viranomaisten tuottamiin sähköisiin ja digitaalisiin palveluihin. Ja uskallan kyllä sen omalla, varsin pitkäaikaisella kokemuksella sanoa, että kyllä meillä viranomaiset ovat huolehtineet myöskin siitä, että turvallisuus on ominaispiirre, joka on erilaisiin digitaalisiin palveluihin sisään rakennettu. Ja siitä huolehditaan.

Mutta toisaalta tietysti täytyy muistaa se, että nyt varsinkin näinä aikoina, kun eletään hyvin vahvasti täällä digitaalisessa maailmassa. Niin voi olla välillä myöskin ongelmia siinä, että erilaiset käyttäjämäärät, erilaiset tiedonsiirtoyhteydet niin... Nyt on kapasiteetilla niin sanotusti kysyntää.

Ja toisaalta, oli mikä järjestelmä tai mikä palvelu missä organisaatiossa tai yrityksessä tahansa, niin ei ole olemassa sitä sadan prosentin turvallisuutta. Aina vähän aina ajoittain tulee syystä tai toisesta jonkinlaisia häiriö- tai ongelmatilanteita. Ja minun mielestä sekin pitää hyväksyä. Kyllä se keskeinen asia tässä on aina sen luottamuksen ylläpitämiseksi se, että myöskin niistä mahdollisista ongelmista ja häiriöistä, niin, niistä tiedotetaan ja kerrotaan avoimesti.

Kimmo Rousku:

Nostit tuossa aikaisemminkin esille - ehkä voisi sanoa klassisesti - että niin kuin henkilöstö, kansalaiset on tässä tietysti keskiössä. Niin palveluiden käyttäjinä mutta toisaalta myös uudella tavalla erilaisten palveluiden tuottajina sieltä kotoa ja erilaisista etätyöskentely-ympäristöistä. Onko sulla antaa jotain hyviä konkreettisia vinkkejä nyt sitten niille, jotka etänä tätä väkisinkin kuuntelevat?

Että miten siitä omasta turvallisuudesta tai sen oman työskentely-ympäristön turvallisuudesta voisi jollain tavalla vähän... tsekata ja katsoa, kiinnittää joihinkin asioihin huomiota? Tai mihin itse kiinnität huomiota?

Jarno Limnell:

Tietyllä tavalla, Kimmo, niin ei ne perusasiat, joista on Suomessakin puhuttu ja tiedotettu jo vuosikausia, niin ei ne ole mihinkään muuttuneet. Ne pätee ihan yhtä lailla tähän koronatilanteeseen. Ehkä voisi sanoa, että kun monesti sanotaan, että verkkomaailmassa tai digimaailmassa pitää olla tarkkana. Miettiä sitä, mitä klikkaa. Ei hairautua väärille sivuille kaiken kiireen ja ajoittain työstressin keskellä. Niin, jos näin omakohtaisestikin sanon, kun etätöitä teen ja muukin perhe on täällä kotona. Niin täytyy sanoa, että erityistä huomiota joutuu nyt myöskin kiinnittämään siihen, kun paljon ympärillä tapahtuu – ikään kuin tämmöisiä rauhattomia tekijöitä siihen omaan työarkeen – että siellä verkkomaailmassa turvallisesti ja turvallisesti klikaten toimii.

Ja sitten toisaalta nämä, nämä ihan perusajatuksukset ja perusohjeistukset, joista on puhuttu pitkään: varmuuskopiot, turvalliset etäyhteydet, palomuurit, virusturvaohjelmistot, erilaiset muut ratkaisut, mitä tässä tarvitaan. Ja myöskin, mitä työnantaja vaatii. Niin niiden, ikään kuin arvo on nyt vieläkin suurempi, kun ollaan nimenomaan työskentelemässä, toimimassa yhä vahvemmin täällä digitaalissa ympäristössä.

Tuija Kuusisto:

No miten... mainitsit myös luottamuksen, Jarno, tässä. Ja luottamukseenhan meidän yhteiskunnassa toiminta perustuu. Mutta miten, Jarno, miten itse näet, että mitä sinusta on luottamus?

Jarno Limnell:

No, tuo on hyvä, että tuo nousee esille. Koska luottamuksesta - ja toki hyvä niin - puhutaan tänä päivänä paljon. Ja ehkä voisin nyt sanoa, että näin koronan aikana, niin kyllä tässä myöskin vähän niin kuin vähän testataan ja mitataan tämän suomalaisen yhteiskunnan luottamusta ja siihen liittyviä toimenpiteitä. Ja jos toisaalta tätä luottamusta ei sen paremmin avaa, niin sitten siitä helposti tämmöinen tyhjyyttä kaikuva käsite.

Sen takia on minun mielestäni hyvin tärkeää, että luottamuksesta on pystyttävä puhumaan myös turvallisuuden näkökulmasta mahdollisimman käytännönläheisesti. Minulle itselleni luottamus näkyy ikään kuin tämmöisenä näkymättömänä liimana, joka ilmenee joka hetki niin meidän suomalaisten arkipäivässä kuin yhteiskunnassa. Turvall... luottamusta, siis tätä näkymätöntä liimaa löytyy perhe-elämästä, työpaikoilta, yhteiskunnasta, politiikassa.

Ja toki luottamusta voidaan myöskin käyttää sekä oikein että väärin. Ja minä oikeastaan määrittelen luottamuksen niin, että se on ymmärretty kyvyksi ja tahdoksi toimia yhdessä. Ja siis - se on ajatteluja ja tekoja. Ja ikään kuin toimia tavalla, joka ei tuota pettymystä toisissa ihmisissä, toisissa toimijoissa. Eli se on toisaalta myös epävarmuuden sietämistä ja pyrkimystä hyvään. Ja se on minun mielestä myös luottamuksesta puhuttaessa tärkeää ymmärtää, että luottamus ja luottamusta herättävä toimiminen, niin se on myös päätöksenalainen asia. Me voimme siis jokainen tehdä päätöksen, että me haluamme toimia ja ajatella myös luottamusta herättävästi ja vahventavasti. Eli siinä mielessä voisin sanoa jokaiselle, että lyhin tie luottamukseen on käyttäytyä luotettavasti. Ja käyttäytyä ja olla nimenomaan luottamuksen arvoinen.

Kimmo Rousku:

No, mites sitten, jos tätä luottamusta, niinku, miettii aikajänteellä? Niin, että me puhutaan varmaan jatkossa ajasta ennen tätä koronapandemiaa. Nyt on tavallaan tää tilanne päällä, kriisi päällä. Nyt tavallaan jokainen organisaatio pyrkii huolehtimaan siitä omasta toiminnastaan, omasta luottamuksestaan. Ja toisaalta: jossain vaiheessa - me olemme kaikki optimisteja, tulevaisuuteen positiivisesti katsovia henkilöitä - niin tiedetään, että kyllähän tääkin aika vähän jossain vaiheessa jää taaksepäin. Ja aletaan sitten rakentaa sitä seuraavaa, tämän pandemian jälkeistä aikaa. Niin, mitä on mielestäsi niitä asioita, joita pitäisi nyt sitten tavallaan tällä hetkellä tämän toiminnan turvaamisessa - ja toisaalta sitten kun se tilanne on takana - arvioida, miettiä, kehittää, oppia tästä tämänhetkisestä tilanteesta?

Jarno Limnéll:

Niin, se avainasia on minun mielestä, Kimmo, tuo minkä itsekin mainitsit. Eli oppiminen. Se, että kun puhumme turvallisuudesta, turvallisuuden vahvistamisesta, luottamuksesta, luottamuksen vahvistamisesta. Niin tämän on jatkuvaa oppimista. Luonnollisesti jo sen takia, että meidän toimintaympäristö, teknologian kehitys, erilaiset turvallisuusuhkat ja riskit - ja niin edespäin - menevät koko ajan eteenpäin. Eli tämä ei ole mikään staattinen tilanne. Ja sen takia nyt, ehkä jo tässä vaiheessa, voi sanoa, mitenkään sormia tai sormeja osoittamatta kriittisesti mihinkään suuntaan: niin, se on tärkeää, että sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, eri organisaatiossa ja yrityksistä sitten tämän koronan jälkeen tehdään mahdollisimman rehellinen arvio siitä, että missä onnistuttiin, missä ei onnistuttu. Mitkä asiat pääsivät yllättämään? Missä meillä on parannettavaa? Koska tämänkaltaiset koronatilanteet tai sitten ehkä vähän pienemmätkin kriisi- ja poikkeustilanteet, eivät ne tule tähän koronaan päättymään. Ja sen takia on kyllä hyvin tärkeää, että osataan myöskin ottaa oppia ja sen mukaisesti kehittää toimintaa sitten siihen seuraamaan poikkeustilanteeseen.

Tuija Kuusisto:

Joo, tämän on todella hyvin todettu, että tämä kriisihän on myös mahdollisuus oppia seuraavia kriisejä varten. Turvallisuuskkin usein nähdään tämmöisenä... rajoituksina ja vaatimuksina asettavana asiana, estetään asioita. Toisaalta nyt tässä pandemiassahan turvallisuus - voidaan ajatella, että se mahdollistaa sen, että meillä sitten olemassa tämä pandemian jälkeinenkin aika. Mutta miten voisi ajatella, että digiturvallisuus voisi myös toimia mahdollistajana ehkä tässä nykytilanteessa ja jatkossakin?

Jarno Limnéll:

Oikeastaan sanoisin, Tuija, tuohon, että tuo on tietyllä tavalla semmoisen asenteen ja mindsetin muuttaminen. Totta kai me kaikki kolme ollaan työskennellyt tämän digiturvallisuuden parissa jo pitkään. Ja ehkä voisin sanoa, että kun lukee tähän liittyviä uutisointeja ja katsoo tähän liittyviä esityksiä, niin pääsääntöisesti digiturvallisuuden sijasta sehän on digiturvattomuusuutisointia ja -keskustelua. Ja nyt ei toki pidä ymmärtää väärin. Uhkat ja riskit pitää tiedostaa. Niihin pitää varautua. Pitää ymmärtää riskin arvo. Mutta samanaikaisesti kyllä minä näen lähtökohtaisesti, että turvallisuus ei ole mikään pahan ilman lintu -asia: pelkkiä uhkia ja riskejä. Se on hyvin positiivinen asia.

Ja ihan niin kuin, Tuija, sanoit itsekin, niin nyt tässä koronan aikana... Se, että meillä on turvalliset verkkoyhteydet, meillä on turvalliset ja luottamusta herättävät yhteiskunnalliset digipalvelut ja monet, monet muut digitaaliset ratkaisut. Niin, sehän mahdollistaa näiden palveluiden yhteyksien ja eri asioiden tekemisen. Eli tässä mielessä minun mielestä turvallisuus pitää nyt digitalisaation ja

teknologian kehittymisen aikana - niin, kyllä - se pitää nähdä nämä välttämättömyytenä, sisäänrakennettuna asiana. Mutta ennen kaikkea se pitää nähdä mahdollistajana tässä kehityksessä. Ja silloin me voidaan näistä hyödyistä nauttia.

Kimmo Rousku:

No, entäs sitten se, että jos niin kuin miettii: meillä on nyt takana vasta muutama viikko tämän tyyppistä aikakautta. Ja edessä on varmaan viikkoja, ellei jopa kuukausi tai kuukausia. Itse uskon ja luotan siihen, että meillä tavallaan tietoliikenneverkot ja palvelun tarjoajat ja digipalvelut kyllä saadaan pidettyä hyvin kasassa. No, entä sitten - palataan jälleen kerran meihin, ihmisiin - mites meidän tällöinen kriisinsietokyky ja resilienssi? Miten se pitäisi ottaa huomioon ja onko sulla siihen jotain vinkkejä?

Jarno Limnell:

Tuo on, Kimmo, oikeastaan se asia, mitä nyt suoraan sanoen itsekin tässä eniten yhteiskunnallisesti pohdin ja seuraan. Ja voin sanoa, että ei ole olemassa tähän nyt valmista tulevaisuutta ennakkoivaa ratkaisua. Että jos me ajatellaan, että tämä koko koronatapaus aikanaan määritellään maratonjuoksuksi eli varsin pitkän aikavälin toiminnaksi. Niin kyllä tässä nyt ehkä tämän päivän arvion mukaan mennään jossain siellä 5-10 kilometrin kohdalla. Ja nyt se kysymys kyllä kuuluu isosti, että: mikä on yksilön ja koko yhteiskunnan henkinen resilienssi? Sitten, kun aletaan maratonjuoksussa siihen tuttuun kolmenkymmenen kilometrin päälle. Kun tulee ne vaikeimmat kilometrit ja alkaa jo ahdistamaan ja kropassa tuntumaan ja hengitystä on vaikea normaalisti tehdä. Niin, mikä on se henkinen sietokyky siinä vaiheessa? Ja tää on varmasti asia, mitä kannattaakin nyt seurata. Ja jos nyt minä mietin ihan vaikka omaa itseäni, niin, kyllä tässä niinkun omasta hyvinvoinnista, ihan fyysisestä kunnosta, ajoittaisista ulkoilusta, perheen kanssa metsäretkien tekemisestä, päivittäisistä rutiineista kiinni pitäminen, vaikka nyt etätöissä ollaankin.

Tai esimerkiksi se, että vaikka tiedonjano on itsellänikin kova, niin aina välillä myöskin malttaa irtaantua siitä uutisvirrasta ja sosiaalisesta mediasta. Niin mä kyllä uskon, että nämä on sellaisia keskeisiä asioita, jotta niin yksilön kuin yhteiskunnankin henkinen resilienssi tässä ja tämä sietokyky nimenomaan säilyy, kun tätä maratonia eteenpäin nyt tullaan tässä yhdessä juoksemaan. Ja varmasti myös se, mikä on nyt julkisuudessa ollutkin ihan hyvin esillä, että ei jätetä ketään yksin. Että kyllä semmoinen joukko tsemppaamiseen ja myöskin toivon herättämiseen ja tulevaisuuden uskon ylläpitämiseen, niin kyllä se varmasti korostuu, kun tässä muutama viikko eteenpäin mennään.

Tuija Kuusisto:

Kiitos, eli mehän ollaan suomalaiset tällaista metsäkansaa, niin metsässä, muun muassa, voi kaikki rauhoittua. Ja yhdessä sitten sen oman perheen tai läheisten kanssa turvallisesti. Kiitos kovasti tästä haastattelusta! Ja toivomme meille kaikille tietenkin nyt turvallisia päiviä ja viikkoja tästä eteenpäin. Kiitos kovasti, Jarno Limnell!

Jarno Limnell:

Kiitos, Tuija ja Kimmo!

Kimmo Rousku:

Joo, kiitos Jarno! Ja tosiaan, vielä kaikille: pysytään terveinä ja noudatetaan ohjeita! Eikä mennä niihin digitaalisen maailman huijauksiin, joita meitä vastaan nyt uudella tavalla kohdistetaan. Pysytään myös siellä turvassa.

